

## **OSA; Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous 22.-23.7.2024; Neuvostoraportti; Sisäasiat**

### **Kokous**

Epävirallinen oikeus- ja sisäministerikokous 22.-23.7.2024

Kokouksessa käytiin keskustelu EU:n sisäasioiden yhteistyön tulevaisuudesta. Eurooppa-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2024 unionin strategisen ohjelman vuosille 2024-2029. Puheenjohtajamaa Unkarin tavoitteena on, että Eurooppa-neuvosto määrittelee SEUT 68 artiklan mukaiset yksityiskohtaisemmat vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen strategiset suuntaviivat. Puheenjohtaja pyysi jäsenvaltioilta syötteitä suuntaviivojen valmistelemiseksi. Keskustelussa nousi esiin erityisesti laittomaan maahantuloon ja tehokkaihin palautuksiin liittyvät kysymykset. Maahanmuuttopaktin täytäntöönpano on tärkeää, mutta muuttoliikkeen vastaamiseen tarvitaan myös uusia ratkaisuja. Sisäisen turvallisuuden alalla keskeistä on varmistaa lainvalvontaviranomaisille riittävät työkalut digitaalisessa ympäristössä toimimiseen.

Kokouksessa jatkettiin keskustelua järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Jäsenvaltioilta pyydettiin näkemyksiä erityisesti viranomaisten toiminnan ja lainsäädännön kehittämiseen liittyen. Monissa puheenvuoroissa nousi esiin lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsyä käsitelleen korkean tason työryhmän suositusten täytäntöönpano. Järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää tehokkaasti verkkoympäristöä ja tähän vastaukseksi lainvalvontaviranomaisilla tulee olla pääsy digitaalisessa muodossa olevaan tietoon. Myös operatiivista yhteistyötä ja tietojenvaihtoa eri viranomaisten välillä on vahvistettava. Vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen tulisi aina huomioida muiden sektoreiden lainsäädäntöhankkeissa.

Kokouksessa saatiin tilannekatsaus EU:n oikeus- ja sisäasioiden tietojärjestelmien yhteentoimivuuden toteuttamisesta.

Työlounaalla keskusteltiin muuttoliikkeen ulkoisen ulottuvuuden toimien tehostamisesta.

### **1. Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen kehittäminen – EU:n sisäasioiden yhteistyön tulevaisuus**

Kokouksessa käytiin keskustelu EU:n sisäasioiden yhteistyön tulevaisuudesta. Eurooppa-neuvosto hyväksyi kesäkuussa 2024 unionin strategisen ohjelman vuosille 2024-2029. Puheenjohtajamaa Unkarin tavoitteena on, että Eurooppa-neuvosto määrittelee SEUT 68 artiklan mukaiset yksityiskohtaisemmat strategiset suuntaviivat vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen lainsäädännön ja operatiivisen toiminnan kehittämiseksi tulevalla EU-lainsäädäntökaudella. Puheenjohtaja muistutti vuoden

2024 olevan siirtymäkausi ja nyt tulee asettaa tavoitteet tulevaisuustyölle. Keskusteluja käytiin jo Belgian puheenjohtajakaudella ja nyt rakennetaan niistä eteenpäin. Viimeisten vuosien aikana useat ylittävät haasteet ovat vaikuttaneet turvallisuusympäristöömme, esimerkkinä Venäjän hyökkäyssota. Maahanmuutto vaatii erityistä huomiota. Pakti on hyvä edistysaskel. Schengen-alueen toiminnan varmistaminen on myös tärkeää. Nyt on tarkoitus identifioida ne asiat, joiden kohdalla EU:n toimintaa tulee vahvistaa. Puheenjohtaja pyysi jäsenvaltioilta syötteitä suuntaviivojen valmistelemiseksi.

Käydyssä keskustelussa nousi esiin erityisesti laittomaan maahantuloon ja tehokkaisiin palautuksiin liittyvät kysymykset. Maahanmuuttopaktin täytäntöönpano on tärkeää, mutta muuttoliikkeeseen vastaamiseen tarvitaan myös uusia ratkaisuja. Tähän liittyen useat jäsenvaltiot viittasivat toukokuussa komissiolle toimitettuun 15 maan yhteiskirjeeseen. Välineellistämiseen ei ole mahdollista vastata nykytyökaluilla. Tulisi löytää EU-tason ratkaisuja, joissa huomioidaan kansallinen turvallisuus. Työtä on jatkettava myös perinteisten muuttoliikereittien osalta ja tässä on tehtävä yhteistyötä keskeisten kumppanimaiden kanssa. Ukrainasta sotaa pakenevien tilanteeseen tulee löytää pitkän aikavälin ratkaisuja. Viisumipolitiikkaa on uudistettava väärinkäytösten estämiseksi. Sisäisen turvallisuuden alalla keskeistä on varmistaa lainvalvontaviranomaisille riittävät työkalut digitaalisessa ympäristössä toimimiseen. Olennaisista on pääsy tietoon, myös päästä-päähän salatusta ympäristössä. Lainvalvontaviranomaisten on voitava käyttää kehittyneitä teknologioita kuten tekoälyä. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa olennaista on laittomiin rahavirtoihin puuttuminen. Konfliktien aiheuttamat seuraukset sisäiseen turvallisuuteen tulee huomioida. Puheenvuoroissa korostettiin myös terrorismin ja radikalisaation torjuntaa, vahvoja ulkorajoja, Schengen-alueen toimivuutta, varautumisen ja kriisinhallinnan tärkeyttä, ja riittävää rahoitusta. Uuden lainsäädännön sijaan korostettiin täytäntöönpanoa. Uusia hankkeita on edelletävä vaikutustenarviointi. Sisäisen turvallisuuden vaikutukset tulee huomioida poikkileikkaavasti muiden sektoreiden lainsäädäntöhankeissa.

Suomi totesi, että muuttoliikkeen ulkoiseen ulottuvuuteen tarvitaan uusia ratkaisuja ja viittasi 15 maan yhteiskirjeeseen. Asiaa on katsottava kolme korin kautta, joista yksi koskee aitoa turvapaikanhakua, toinen mm. työ- ja opiskeluperusteista maahantuloa, ja kolmas välineellistämistä. Viimeiseen tarvitaan uusia EU-lainsäädännön ratkaisuja. Suomi ja muut maat ovat saaneet tukea välineellistämiseen. Suomessa laki väliaikaisista toimista välineellistämiseen vastaamiseksi tuli voimaan kokouspäivänä. Tämä on yksi työkalu, joka voidaan ottaa käyttöön erillisellä päätöksellä. EU-rajojen on oltava turvallisia. Digitalisaatiosta ja tietoon pääsystä keskustellaan lisää iltapäivällä. Rahoitus on tärkeää, mutta rahoitusta koskevien päätösten tulee olla osa keskitettyä EU-rahoitusratkaisua.

Euroopan ulkosuhdehallinto nosti puheenvuorossaan esiin ulkoisen ulottuvuuden toimet muuttoliikkeen hallinnassa ja totesi niiden vaativan merkittävää rahallista panostusta.

Komissio totesi rikosten torjunnan olevan olennaista niin verkkomaailmassa kuin perinteisessä ympäristössä. Uusi sisäisen turvallisuuden strategia on tulossa ja lainvalvontaviranomaisille varmistetaan pääsy tietoon perusoikeuksia kunnioittaen. On tärkeää, että lainvalvontaviranomaiset kykenevät hyödyntämään myös tekoälyä. Europolin vahvistaminen ja järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjuntaa koskevan EMPACT-verkoston rahoitus on myös agendalla. EU:n varautumista tulee vahvistaa ja tulee harkita ns. siviilipuolustusmekanismin luomista. Terrorismin torjunnan agendaa tullaan päivittämään. Lainsäädäntöä esimerkiksi rahanpesun torjuntaan on tehty ja se on toimeenpantava. Jokaisen komissaariin on käytävä dialogia täytäntöönpanevien tahojen kanssa. Maahanmuuton puolella on edistytty paljon ja nyt on täytäntöönpanon aika. Uusia keinoja puuttua maahanmuuttoon ja välineellistämiseen tullaan tarkastelemaan. Komissio jatkaa yhdessä jäsenmaiden kanssa strategisten kumppanuuksien kehittämistä. Palautuksiin tarvitaan uusi yhteinen lähestymistapa. Ihmissalakuljetusta ruokkii harmaa talous, joten harmaan talouden torjunta vähentää laitonta maahantuloa. Lisää tulee tehdä, jotta voidaan valvoa rajaa digitaalisesti. Viisumipolitiikkaa tullaan uudistamaan. Komission tavoitteena on saattaa loppuun Bulgarian ja Romanian liittyminen Schengen-alueeseen. Komissio valmistelee tulevaa monivuotista rahoituskehystä.

Puheenjohtaja totesi yhteenvetona, että tähän mennessä tehdyt toimet eivät ole riittäviä. Tarvitaan vahvempaa yhteistyötä. Paluupolitiikka on keskeinen asia. Pääsy tietoon on olennaista lainvalvontaviranomaisten työlle. Toimenpiteiden toteutus edellyttää riittävää rahoitusta.

## 2. Yhteentoimivuuden toteuttaminen

Komissio ja EU:n tietohallintovirasto eu-LISA antoivat tilannekatsauksen EU:n oikeus- ja sisäasioiden tietojärjestelmien yhteentoimivuushankkeen täytäntöönpanon tilanteesta. Rajanylitystietojärjestelmä (EES) on tarkoitus ottaa käyttöön aikataulun mukaisesti syksyllä 2024. Uudesta järjestelmästä on tiedotettava myös matkustajia. EU:n matkustustieto- ja lupajärjestelmä (ETIAS) otetaan käyttöön n. puoli vuotta EES:n käyttöönoton jälkeen.

## 3. Järjestäytyneen rikollisuuden torjunta

Kokouksessa jatkettiin keskustelua järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta. Puheenjohtaja pyysi jäsenvaltioilta näkemyksiä erityisesti viranomaisen toiminnan ja lainsäädännön kehittämiseen liittyen.

Käydyssä keskustelussa useissa puheenvuoroissa nousi esiin lainvalvontaviranomaisten tietoon pääsyä käsitelleen korkean tason työryhmän (HLG) suositusten täytäntöönpano. Järjestäytynyt rikollisuus hyödyntää tehokkaasti verkkoympäristöä ja tähän vastaamiseksi lainvalvontaviranomaisilla tulee olla pääsy digitaalisessa muodossa olevaan tietoon. Ratkaisuja tulee löytää erityisesti salattuun tietoon pääsyyn. Lisäksi keskeistä on tietojen säilyttämistä koskevan EU-tason lainsäädännön kehittäminen. Vaikutukset sisäiseen turvallisuuteen tulisi aina huomioida muiden sektoreiden lainsäädäntöhankkeissa. Jäsenvaltioiden konsultointi on tärkeää ja lainsäädäntötyöhön tulisi ottaa mukaan myös operatiiviset toimijat, jotta saadaan toimivia ratkaisuja. HLG:n työ on tässä hyvä malli. Olemassa olevaa sääntelyä tulisi hyödyntää tehokkaasti ja yhdenmukaisesti. Myös operatiivista yhteistyötä ja tietojenvaihtoa eri viranomaisen välillä on vahvistettava. Järjestäytyneen ja vakavan rikollisuuden torjuntaa koskevan EMPACT-verkoston avulla on saatu hyviä tuloksia, samoin Europolin operatiivinen tuki jäsenmaille on tärkeää. Nuorten rekrytointia rikollisryhmiin on torjuttava, samoin rikollisten soluttautumisesta lailliseen talouteen. Lisäksi korostettiin rikollisten varojen takavarikointia ja yhteistyötä kolmansien maiden kanssa.

Suomi totesi, että uudet järjestäytyneen rikollisuuden muodot, kuten toimiminen verkkomaailmassa on otettava huomioon lainsäädäntötyössä. Myös huumekaupan torjunta on tärkeää. Digitalisaation aiheuttamat haasteet on ratkottava. Lainvalvontaviranomaisilla täytyy olla pääsy päästä päähän salattuun tietoon. Lainsäädännön tulee tukea järjestäytyneen rikollisuuden torjuntaa. On tärkeää, että muiden sektoreiden lainsäädännössä otetaan huomioon sisäisen turvallisuuden tarpeet. Operatiivinen yhteistyö toimii Suomessa hyvin ja sen avulla torjutaan järjestäytynyttä rikollisuutta, ja yhteistyön muotoja kehitetään jatkuvasti. Myös EU-tasolla on huomioitava kaikki relevantit viranomaiset ja niiden yhteistyötä lainvalvontaviranomaisten kanssa on kehitettävä. Virastojen strategista ohjausta on kehitettävä. Suomi kannattaa yhteistyötä kolmansien maiden kanssa ja tietojenvaihtoon on löydettävä ratkaisut, jotka noudattavat tietosuojalainsäädäntöä.

Komissio totesi, että paljon on jo tehty ja täytäntöön pantavaa on paljon. Kokousta seuraavana päivänä komissio hyväksyy oikeusvaltionraportin ja korruptiota koskevan raportin. Näillä on usein yhteys järjestäytyneeseen rikollisuuteen. Komissio tulee laatimaan uuden sisäisen turvallisuuden strategian. Satama-allianssia on tarkoitus laajentaa uusiin toimijoihin, ja poliisin ja tullin välistä yhteistyötä tulee vahvistaa. Jäsenvaltiot toivovat komissiolta sekä nopeaa toimintaa että vaikutustenarviointia – näitä ei aina ole helppoa sovittaa yhteen. Tietoon pääsy tulee olemaan haastava teema. Ensimmäinen on tarkoitus keskittyä tietojen säilyttämiseen. Työtä ihmisalakuljetuksen torjumiseksi tulee jatkaa. Komissio pyrkii vielä alkusyksyn aikana allekirjoittamaan joukon yhteistyösopimuksia Europolin ja Latinalaisen Amerikan maiden välillä.

Euroopan ulkosuhdehallinto, Europol, Eurojust, EU:n huumevirasto EUDA, EU:n tietohallintovirasto eu-LISA ja Interpol kertoivat omasta toiminnastaan ja tuestaan jäsenvaltioille järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

Puheenjohtaja totesi yhteenvetona, että järjestäytynyt rikollisuus uhkaa henkeä, omaisuutta, oikeusvarmuutta ja arvoja. Näiden suojelu on tärkeää. Keskustelussa nousi esiin paljon merkittäviä seikkoja, joiden osalta työtä jatketaan.

\*\*\*

**Työlounaalla** keskusteltiin muuttoliikkeen ulkoisen ulottuvuuden toimien tehostamisesta. Keskustelussa korostuivat molempia osapuolia hyödyttävät kumppanuudet kolmansien maiden kanssa ja viisumipolitiikan työkalujen hyödyntäminen. Myös vahvoja ulkorajoja ja tehokkaita palautuksia korostettiin. Lisäksi useat maat viittasivat toukokuussa komissiolle lähetettyyn 15 maan yhteiskirjeeseen ja tarpeeseen löytää innovatiivisia ratkaisuja muuttoliikkeen hallintaan.

Suomen edustajat  
Ylijohtaja Laura Yli-Vakkuri/SM, Johanna Puiro/EUE

Asiakirjat  
Puheenjohtajan keskusteluasiakirjat

Liitteet

Viite